

ВЛАДИСЛАВ ІВАНОВИЧ ТЕРЕМЕЦЬКИЙ,*доктор юридичних наук, професор,**Академія праці, соціальних відносин і туризму (м. Київ),**кафедра конституційного, адміністративного та фінансового права;* <https://orcid.org/0000-0002-2667-5167>,*e-mail: vladvokat333@ukr.net***РОЛЬ І МІСЦЕ ВИЩОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ СУДДІВ УКРАЇНИ
В СИСТЕМІ ПРАВОСУДДЯ УКРАЇНИ**

Розглянуто проблеми правового статусу Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, її місце та роль у системі правосуддя України. Доведено, що проблеми формування цього органу та неможливість реалізації ним своїх повноважень є перешкодою для вирішення питань відбору суддів, формування незалежного і професійного суддівського корпусу. Здійснено порівняльний аналіз повноважень Вищої кваліфікаційної комісії суддів України та Вищої ради правосуддя як органів суддівського врядування, перспектив їх подальшого функціонування для нагального вирішення кадрових проблем у сфері правосуддя. Сформульовано авторські пропозиції щодо покращення законодавства, що регулює правовий статус Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, та усунення дублювання повноважень органів, пов'язаних із доборою суддів.

Ключові слова: *суддівське врядування, органи суддівського врядування, Вища кваліфікаційна комісія суддів України, Вища рада правосуддя, система правосуддя України, судова влада.*

Оригінальна стаття

ВСТУП. Із моменту проголошення незалежності України і до сьогодні відбувається перманентний процес реформування органів судової влади. Так, у 2016 р. для забезпечення незалежності суддів і судів відповідно до міжнародних та європейських стандартів були внесені зміни до Конституції України. Ці зміни стали підґрунтям для подальшого вдосконалення законодавства у сфері судоустрою та судочинства. Зокрема, в Законі України «Про судоустрій і статус суддів» (далі – Закон № 1402-VIII)¹ Вища кваліфікаційна комісія суддів України (далі – ВККСУ) була визначена як державний колегіальний орган суддівського врядування, який на постійній основі діє в системі правосуддя України, а у 2017 р. був законодавчо визначений статус Вищої ради правосуддя (далі – ВРП) як органу державної влади та суддівського врядування².

Отже, органами суддівського врядування законодавець назвав ВРП та ВККСУ. Відповідно до чинного законодавства України процес формування цих органів є довготривалим. На жаль, сьогодні вони фактично не функціонують, адже ухвалені у 2019–2021 рр. закони в межах «великої» судової реформи призвели до неможливості швидкого формування їх кадрового складу та належного забезпечення їх діяльності.

Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та деяких законів України щодо діяльності органів суддівського врядування» від 16 жовтня 2019 р. № 193-IX було змінено порядок призначення на посади членів ВККСУ³. Як указано в мотивувальній частині Рішення Конституційного Суду України від 11 березня 2020 р. № 4-р/2020⁴ зміна ч. 1 ст. 94 Закону № 1402-VIII

¹ Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19> (дата звернення: 23.07.2022).

² Про Вищу раду правосуддя : Закон України від 21.12.2016 № 1798-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19> (дата звернення: 23.07.2022).

³ Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та деяких законів України щодо діяльності органів суддівського врядування : Закон України від 16.10.2019 № 193-IX // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/193-20> (дата звернення: 23.07.2022).

⁴ Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень законів

щодо кількісного складу та суб'єктів призначення членів ВККСУ без запровадження перехідного періоду призвела до зупинення виконання нею своїх функцій із добору та оцінювання суддів, неможливості здійснення ВРП її окремих конституційних повноважень, а також створила істотні перешкоди для функціонування ефективного судочинства.

Зауважимо, що Венеційською комісією неодноразово висловлювалося занепокоєння стосовно функціонування органів суддівського врядування, особливо в питанні взаємозв'язку ВРП та ВККСУ. При цьому слушною є позиція Венеційської комісії та Генерального директорату Ради Європи з прав людини та верховенства права (DGI), що судова реформа, яка не торкається функціонування ВРП та ВККСУ, є нецілісною. Тому, «незважаючи на поступове покращення взаємодії досліджуваних суб'єктів, законодавство у цій сфері потребує подальшого удосконалення» (Теремецький, 2022а, с. 81) «для забезпечення його відповідності міжнародним стандартам та забезпечення незалежності суддів і правосуддя, адже від цього залежить належне функціонування судової системи як такої» (Теремецький, 2022б, с. 170).

Серед основних проблем організації функціонування судової влади та здійснення правосуддя Стратегія розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки визначає нездійснення ВККСУ своєї діяльності та неможливість відновлення її роботи без удосконалення законодавства. Цим актом пропонується: усунути дублювання функцій органів суддівського врядування та самоврядування; сформуванню ВККСУ у складі професійних і доброчесних членів, призначених за результатами відкритого конкурсу, проведеного за участю міжнародних експертів; забезпечити інституційну самостійність і транспарентність ВККСУ. Крім того, Стратегією передбачено опрацювання питання щодо підпорядкування ВККСУ як органу з добору кадрів та кар'єри суддів ВРП, а також ство-

рення автономних кадрового і дисциплінарного органів, члени яких призначаються на конкурсних засадах (із залученням до конкурсного відбору міжнародних експертів), безперервність здійснення такими органами їхніх функцій¹.

Отже, проблеми з формуванням ВРП і ВККСУ, необхідність чіткого розуміння співвідношення їх правового статусу як органів суддівського врядування, їх ролі у формуванні доброчесного та високопрофесійного суддівського корпусу, а також визначення місця в системі правосуддя України зумовлюють актуальність обраної теми дослідження.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ. *Метою* статті є на підставі аналізу чинних нормативно-правових актів, якими регулюється статус ВККСУ, визначити її роль і місце в системі правосуддя України, а також сформулювати пропозиції щодо вдосконалення національного законодавства та практики його застосування для забезпечення ефективного функціонування ВККСУ та ВРП. Для досягнення поставленої мети визначено такі *завдання*: 1) визначити місце і роль ВККСУ в системі правосуддя України; 2) на підставі порівняльного аналізу правового статусу ВККСУ і ВРП як органів суддівського врядування визначити напрями вдосконалення чинного законодавства у сфері їх діяльності та взаємодії.

ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ. *Питання суддівського врядування, функціонування та взаємодії ВРП і ВККСУ* були предметом дослідження таких учених, як: І. М. Бенедисюк, О. А. Боровицький, О. Д. Гуменний, К. Ф. Гуценко, В. В. Долежан, Р. В. Ігонін, Р. І. Кирилук, Ю. О. Косткіна, Р. О. Куйбіда, О. В. Курганський, І. Є. Марочкін, І. В. Назаров, Д. В. Приймаченко, А. А. Стрижак, А. В. Сухарко, О. М. Тарасишина, С. Г. Штогун, Н. С. Юзікова та ін. Водночас слід звернути увагу, що проблеми формування складу ВККСУ, визначення її правового статусу, а також ролі й місця в системі правосуддя України за умов оновленого національного законодавства на науковому рівні майже не досліджувалися.

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ. Досягнення поставленої мети наукового дослідження та його основних завдань забезпечено шляхом застосування відповідних філософських і

України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 року № 1402-VIII, «Про внесення змін до Закону України “Про судоустрій і статус суддів” та деяких законів України щодо діяльності органів суддівського врядування» від 16 жовтня 2019 року № 193-IX, «Про Вищу раду правосуддя» від 21 грудня 2016 року № 1798-VIII : від 11.03.2020 № 4-р/2020 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v004p710-20> (дата звернення: 23.07.2022).

¹ Про Стратегію розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки : Указ Президента України від 11.06.2021 № 231/2021 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/231/2021t> (дата звернення: 23.07.2022).

спеціальних методів наукового пізнання. Так, діалектичний метод пізнання дозволив охарактеризувати правовий статус ВККСУ і ВРП. За допомогою наукового функціонального методу з'ясовано місце і роль ВККСУ як органу суддівського врядування в системі правосуддя України. Порівняльно-правовий метод дозволив визначити співвідношення статусу ВККСУ і ВРП. Метод узагальнення допоміг сформулювати перспективи та напрями вдосконалення законодавства, що регулює статус досліджуваних суб'єктів.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ДИСКУСІЯ. Закріплення на законодавчому рівні статусу ВРП і ВККСУ як органів суддівського врядування вимагає теоретико-правового аналізу змісту цієї категорії. У Законі України «Про судоустрій і статус суддів» зазначено, що «в Україні діє єдина система забезпечення функціонування судової влади – судів, органів суддівського врядування, інших державних органів та установ системи правосуддя» (ч. 1 ст. 147)¹; «функціонування органів суддівського врядування та самоврядування є однією з гарантій забезпечення незалежності суддів» (п. 9 ст. 48)².

На думку О. А. Боровицького (2019, с. 375), призначення суддівського врядування полягає у створенні та забезпеченні для органів судової влади організаційних умов щодо прозорості діяльності суду, справедливого й неупередженого правосуддя та відповідності суддів високим вимогам професійної підготовки, етики та доброчесності. При цьому завданням суддівського самоврядування визначено захист професійних прав суддів і вирішення питань внутрішньої діяльності судів. Науковець вказує, що відповідно до міжнародних і європейських стандартів органи, які захищають незалежність суддів, повинні бути автономними, незалежними для забезпечення виконання кожним суддею своїх функцій, незалежно від контролю з боку будь-якої гілки влади, та без неправомірного тиску зсередини судової системи. Аналогічну точку зору щодо значення суддівського врядування висловлює О. В. Курганський (2018, с. 152).

На підставі аналізу нормативних положень і теоретичних досліджень цих науковців, А. В. Сухарко (2020, с. 129) пропонує виділити

такі ознаки органів суддівського врядування: 1) державні органи, статус яких визначається Конституцією України або законом; 2) наявність статусу юридичної особи і фінансування за рахунок державного бюджету; 3) здійснення діяльності на постійній основі; 4) їх колегіальність і незалежність у системі правосуддя; 5) входження до складу цих органів не лише професійних суддів, а й представників інших правничих професій; 6) відповідальність за забезпечення незалежності суддів та високопрофесійного складу суддівського корпусу.

Згідно з ч. 1 ст. 92 Закону № 1402-VIII³ ВККСУ є незалежним державним колегіальним органом суддівського врядування, який функціонує на постійній основі в системі правосуддя України, а ч. 1 ст. 1 Закону України «Про Вищу раду правосуддя» (далі – Закон № 1798-VIII)⁴ визначає ВРП як незалежний, колегіальний, конституційний орган державної влади та суддівського врядування, який також діє на постійній основі для забезпечення незалежності судової влади в Україні та її належного функціонування. Отже, ВРП і ВККСУ як органи суддівського врядування мають різні предмети відання і повноваження за деякими винятками. До їх складу входять судді або судді у відставці, науковці та представники інших юридичних професій. Утім ВРП, на відміну від ВККСУ, є органом, який формується різними, зокрема політичними, суб'єктами (йдеться про парламент і Президента України).

Як відомо, Конституція України (ст. 131)⁵ та Закон № 1798-VIII (ст. 1)⁶ визнають ВРП конституційним органом. Водночас ані Конституція України, ані Закон № 1402-VIII (глава 3 розділу 1)⁷ не відносять ВККСУ до такого

³ Там само.

⁴ Про Вищу раду правосуддя : Закон України від 21.12.2016 № 1798-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19> (дата звернення: 23.07.2022).

⁵ Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 23.07.2022).

⁶ Про Вищу раду правосуддя : Закон України від 21.12.2016 № 1798-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19> (дата звернення: 23.07.2022).

⁷ Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL:

¹ Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19> (дата звернення: 23.07.2022).

² Там само.

органу. Однак у ч. 3 ст. 127 першої редакції Конституції України¹ і до внесення змін 2 червня 2016 р. серед інших вимог до майбутніх суддів вказувалося, що «на посаду судді може бути рекомендований кваліфікаційною комісією суддів громадянин України ...». Тобто вказівка на цей орган у положеннях Основного Закону України того часу свідчила про його конституційність, адже згідно з абз. 2 п. 4 Рішення Конституційного Суду України від 18 лютого 2020 р. № 2-р/2020 «органи державної влади, закріплені в Конституції України, мають особливий статус конституційних органів»². Крім того, Конституційний Суд України у п. 4 рішення від 12 червня 2013 р. № 4-рп/2013 встановив, що комісія є постійно діючим у системі судоустрою України органом, до повноважень якого належить проведення добору кандидатів і внесення рекомендації Вищій раді юстиції про їх призначення на посаду судді для подальшого внесення відповідного подання Президенту України³.

Отже, з 1996 по 2016 рр. ВККСУ була конституційним органом у системі правосуддя. Однак після внесення змін до Конституції України у 2016 р. про кваліфікаційну комісію вже не згадувалося. Утім вбачається, що нині кон-

ституційність ВККСУ частково підтверджується: 1) положеннями абз. 2 п. 5.1 Рішення Конституційного Суду України від 11 березня 2020 р. № 4-р/2020⁴, де вказано, що «для здійснення конституційних функцій добору та оцінювання суддів» на підставі ст. 92 Закону № 1402-VIII утворено ВККСУ; 2) положеннями абз. 4 п. 5.1 цього ж Рішення, де зазначено, що зміна кількісного складу та суб'єктів призначення членів ВККСУ (йдеться про ч. 1 ст. 94 Закону № 1402-VIII, яка наразі виключена на підставі Закону від 13 липня 2021 р. № 1629-IX¹) «призвела до зупинення виконання конституційних функцій щодо добору та оцінювання суддів»⁵. Тому вважаємо нинішній стан регламентації правового статусу ВККСУ незадовільним.

Відновленню діяльності ВККСУ повинен був сприяти законопроект № 3711-д «Про внесення змін до Закону № 1402-VIII та деяких законів України щодо відновлення роботи Вищої кваліфікаційної комісії суддів України», який був ухвалений 13 липня 2021 р. як Закон під № 1629-IX⁶. Однак на цей акт Президентом

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>
(дата звернення: 23.07.2022)

¹ Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 23.07.2022).

² Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень пунктів 4, 7, 8, 9, 11, 13, 14, 17, 20, 22, 23, 25 розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 року № 1402-VIII : від 18.02.2020 № 2-р/2020 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-20> (дата звернення: 23.07.2022).

³ Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Суботи Артема Анатолійовича щодо офіційного тлумачення положень частини п'ятої статті 127 Конституції України у системному зв'язку з частиною третьою цієї статті, статті 65 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» : від 12.06.2013 № 4-рп/2013 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v004p710-13> (дата звернення: 23.07.2022).

⁴ Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень законів України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 року № 1402-VIII, «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та деяких законів України щодо діяльності органів суддівського врядування» від 16 жовтня 2019 року № 193-IX, «Про Вищу раду правосуддя» від 21 грудня 2016 року № 1798-VIII : від 11.03.2020 № 4-р/2020 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v004p710-20> (дата звернення: 23.07.2022).

⁵ Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень пунктів 4, 7, 8, 9, 11, 13, 14, 17, 20, 22, 23, 25 розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 року № 1402-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-20> (дата звернення: 23.07.2022).

⁶ Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та деяких законів України щодо відновлення роботи Вищої кваліфікаційної комісії суддів України : Закон України від 13.07.2021 № 1629-IX // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-IX> (дата звернення: 23.07.2022).

України було накладено вето, зокрема через відсутність норми про мінімальну кількість суддів у складі ВККСУ для того, щоб вона могла розпочати свою діяльність. На думку Президента, з 11 членів ВККСУ, необхідних для початку роботи Комісії, мінімум 6 повинні бути судді або судді у відставці. Ця пропозиція Президента була врахована при ухваленні Закону.

Зауважимо, що незважаючи на спроби парламенту, Глави держави й інших суб'єктів формування ВРП і ВККСУ забезпечити утворення цих органів, процес їх створення ще триває та ускладнюється введенням на території України воєнного стану.

За таких умов члени ВРП, Національної школи суддів (далі – НШСУ) шукають оптимальний шлях вирішення кадрових проблем у сфері правосуддя через удосконалення процедури відбору суддів, за якої підвищиться вплив НШСУ і Ради суддів. Зокрема, пропонується скоротити строки проведення процедур добору кандидатів на посаду судді, зменшити фінансове навантаження на Державний бюджет у період дії воєнного стану. Так, ВРП закликає зменшити кількість етапів добору кандидатів на посаду судді, що включатимуть в себе: 1) прийом документів від кандидатів; 2) навчання в НШСУ, яке охоплює всі галузі права і полягає у спеціальній підготовці до кваліфікаційного іспиту; 3) іспит на рівень володіння державною мовою; 4) кваліфікаційний іспит; 5) проведення ВККСУ співбесіди на основі рейтингу кандидатів, які склали кваліфікаційний іспит, і внесення рекомендації ВРП щодо призначення кандидата на посаду судді¹.

Також запропоновано передбачити, що Державна судова адміністрація України (далі – ДСАУ) має визначити кількість вакантних посад суддів та протягом 10 днів повідомити про це ВККСУ. Остання забезпечує оголошення добору кандидатів на посаду судді з урахуванням прогнозованої кількості вакантних посад суддів, у якому встановлює місячний строк для прийому документів від кандидатів, здійснює їх прийом і проводить спеціальну перевірку кандидатів. Суб'єктом, що забезпечує підготовку тестових запитань, складення програми іспиту, програми проведення автома-

тизованого анонімного оцінювання завдань, запропоновано визначити НШСУ.

Навчання в НШСУ проходить 4 тижні. За результатами опанування теоретичної складової складається онлайн кваліфікаційний іспит шляхом анонімного закодованого тестування: перевірка рівня загальних знань законодавства і практичне завдання, що полягає у виборі правильно варіанту рішення із запропонованих, а не самостійне написання відповіді. На період навчання за кандидатами пропонується збереження місця роботи, посади, виплата мінімальної заробітної плати за рахунок роботодавця.

Оскільки ВККСУ сьогодні не сформована, то для забезпечення виконання її повноважень на перехідний період ВРП пропонує створити Кваліфікаційну палату кадрового забезпечення судової системи у складі ВРП (що набуде всіх повноважень ВККСУ). Кандидати на посади членів ВККСУ, які подали документи до набрання чинності запропонованих змін, набувають статусу кандидатів на посади членів Кваліфікаційної палати у разі надання ними письмової згоди у формі, затвердженій Конкурсною комісією. Таку Палату пропонується сформувати з 11 членів, більшість з яких мають становити судді або судді у відставці. Для здійснення членами Кваліфікаційної палати своїх повноважень у складі секретаріату ВРП має запрацювати служба інспекторів (патронатна служба) у кількості, яка не перевищує 2 осіб на 1 члена Кваліфікаційної палати².

Ректор Національної школи суддів М. В. Оніщук презентував зміни у процедурі відбору суддів судів I інстанції, що буде проходити за зразком конкурсів до Верховного Суду 2016–2017 і 2018–2019 років з урахуванням реальних потреб відповідної юрисдикції, які будуть визначені заздалегідь. Кандидати повинні будуть визначитися з юрисдикцією, за якою вони мають намір здійснювати правосуддя: загальні суди, господарські чи адміністративні. При цьому участь у конкурсах на посаду судді з різних спеціалізацій є неможливою. Перший етап включатиме в себе іспит із тесту на знання права (перевіряє комп'ютер) і написання проекту судового рішення із заздалегідь обраною юрисдикцією. Пропонується перевіряти роботи не ВККСУ, а НШСУ (Хрипун, 2022а).

ВРП деталізує строк прийому документів від кандидатів на посаду судді, що становитиме один місяць із дня оголошення конкурсу, який буде проходити на заздалегідь відому кількість вакансій у визначених судах (Хрипун, 2022б).

¹ ВРП ініціює зміни законодавства, спрямовані на подолання кадрового дефіциту у судовій системі // Судебно-юридическая газета : сайт. 31.05.2022. URL: <https://sud.ua/ru/news/sud-info/239520-vrp-initsiyuye-zmini-zakonodavstva-spryamovani-na-podolannya-kadrovogo-defitsitu-u-sudoviy-sistemi> (дата звернення: 23.07.2022).

² Там само.

На думку М. В. Оніщука, у сучасних «критичних» умовах доцільно скоротити на певний період тривалість спеціальної підготовки кандидатів на посади суддів з 9 місяців до 9 тижнів і забезпечити пошук оптимальної моделі кадрового забезпечення судової системи, зокрема шляхом впровадження автоматизованого процесу перевірки тестів і залучення до перевірки анонімних практичних завдань сертифікованих спеціалістів¹.

Запропонована НШСУ та ВРП і оголошена М. В. Оніщуком процедура відбору суддів свідчить про зниження впливу ВККСУ на процес формування суддівського корпусу, оскільки фактично їй залишили лише технічні функції: оголошення відбору, прийом документів від кандидатів на посаду судді, проведення стосовно останніх спеціальної перевірки та проведення підсумкових співбесід з тими кандидатами, хто отримав найвищі місця у рейтингу. Вважаємо, що ця пропозиція є деструктивною, адже таке «делегування» повноважень свідчить про формування додаткової «зайвої» структури, що може призвести до порушення принципу незалежності судів чи суддів.

Крім того, викликає певне занепокоєння факт звернення ВРП до Парламенту України про передачу повноважень ВККСУ до згадуваної вище Кваліфікаційної палати кадрового забезпечення судової системи ВРП, що буде вирішувати кадрові питання стосовно суддів та кандидатів у судді. З одного боку, утворення такого органу дійсно може спростити процедуру формування спеціально утворюваного органу для забезпечення ефективного вирішення питання кадрового забезпечення судової системи (оскільки певні політичні чинники не дозволяють сформувавши ВККСУ вже протягом майже трьох років). З іншого боку, така ініціатива може призвести до неможливості забезпечення незалежного функціонування Кваліфікаційної палати поза впливом, наприклад, ВРП на її діяльність.

Для забезпечення роботи членів Кваліфікаційної палати пропонується створити у Секретаріаті ВРП окрему службу інспекторів на базі патронатної служби – по 2 інспектори на одного члена Палати. Водночас утворення такого органу свідчитиме про недоцільність подальшого існування ВККСУ. Тому виникає за-

питання, для чого передбачається така «підміна» органів, якщо фактично новий орган – Кваліфікаційна палата – створюється за структурою, складом і повноваженнями аналогічною до ВККСУ, її діяльність потребуватиме забезпечення, зокрема фінансового, а єдина відмінність – функціонування Палати у складі ВРП, тобто із забезпеченням її контрольованості та підпорядкованості ВРП. Отже, аргументи прибічників окресленої трансформації щодо скорочення витрат видаються сумнівними.

Народний депутат України, член Комітету Верховної Ради з питань правової політики С. О. Демченко підтримує пропозицію членів ВРП, наголошуючи на наявності дублювання функцій, пов'язаних із добором суддів, органів суддівського врядування – ВРП і ВККСУ². Вважаємо таку позицію неконструктивною, оскільки запропоновані зміни не свідчать про уникнення згадуваного дублювання, а спрямовані тільки на забезпечення підпорядкування органу, що має повноваження у сфері добору суддів, ВРП. Вважаємо, що з метою відновлення довіри до правосуддя слід відновити роботу ВККСУ як органу, сформованого відповідно до нових вимог та міжнародних стандартів; а запропонована концепція підпорядкування ВККСУ як органу з добору кадрів та кар'єри суддів Вищій раді правосуддя не свідчить про доцільність ліквідації ВККСУ та її перетворення на Кваліфікаційну палату кадрового забезпечення судової системи ВРП.

М. Зіммер (2020) для підвищення ролі ВРП до рівня «основного органу суддівського врядування» пропонує централізувати функціональну відповідальність за всі питання, пов'язані з відбором, тестуванням, перевіркою і притягненням суддів до дисциплінарної відповідальності і закріпити її за реорганізованою і переназваною ВККС. На думку вченого, цей новий орган візьме на себе відповідальність за виконання всіх функцій, які зараз виконуються ВККС, та за виконання всіх дисциплінарних функцій щодо суддів, які зараз виконуються ВРП.

Вважаємо, що зосередження всіх функцій в одному органі (чи то у ВРП, чи то у ВККСУ), з одного боку, призведе до надмірної концентрації влади в такому органі, а отже, узурпації ним судової гілки влади, а з іншого, – посилить корупційну складову та зловживання в його діяльності, чого не можна допустити. Тому ми не погоджуємося із запропонованим в абз. 6 п. 4.2.1 Стратегії розвитку органів правосуддя та конституційного судочинства на

¹ Члени ВРП провели консультації з експертами Ради Європи щодо процедур добору суддів // PRAVO.UA : сайт. 15.06.2022. URL: <https://pravo.ua/chleny-vrp-provely-konsultatsii-z-ekspertamy-rady-ievropy-shchodo-protsedur-doboru-suddiv/> (дата звернення: 23.07.2022).

² Там само.

2021–2023 роки, затвердженій Указом Президента України від 11 червня 2021 р. № 231/2021¹ (далі – Стратегія), положенням щодо підпорядкування ВККСУ (як органу з добору кадрів та кар'єри суддів) Вищій раді правосуддя.

Крім того, зміна лише назви ВККСУ на будь-яку іншу без посилення формалізації повноважень цього органу є недоцільною, адже це не вирішить жодних проблем, пов'язаних з ефективною реалізацією ВРП та ВККСУ своїх функцій. Тому забезпечення незалежності суддів, підзвітності окремих суддів, інституційної незалежності та доброчесності судової системи вбачається можливим за умов чіткого розмежування вже існуючих (закріплених у законодавстві) функцій ВРП і ВККСУ насамперед шляхом прибирання дублюючих та зайвих. Саме на проведенні «всебічного аудиту системи суддівського врядування та самоврядування з метою усунення дублювання функцій» наголошено в абз. 1 п. 4.2.1 Стратегії².

Вбачається, що у процесі реформування органів суддівського врядування важливо зберегти самостійність і незалежність ВККСУ як органу з добору кадрів та кар'єри суддів. На жаль, у Стратегії йдеться про «опрацювання питання щодо підпорядкування» ВККСУ Вищій раді правосуддя. Однак, по-перше, не вказано, за яких умов має статися таке підпорядкування, а по-друге, це суперечить положенню про незалежність ВККСУ, закріпленому у ст. 92 Закону № 1402-VIII³ та абз. 4 п. 4.2.1 Стратегії, де вказано про необхідність «забезпечення інституційної самостійності» ВККСУ⁴. До того ж доцільність у майбутньому підпорядкування ВККС Вищій раді правосуддя су-

перечить задекларованому в абз. 7 п. 4.2.1 Стратегії курсу на створення «автономних кадрового і дисциплінарного органу» та принципу безперервності «здійснення кадровим та дисциплінарним органами їхніх функцій»⁵ як результату передбачувальної оптимізації органів системи правосуддя. Отже, автори Стратегії є непослідовними при обґрунтуванні доцільності підпорядкування ВККСУ Вищій раді правосуддя.

Кадрова криза в судовій системі, на думку членів ВРП, пов'язана з відсутністю її повноважного складу, що тягне за собою неможливість вирішення питання про надання згоди на затримання судді чи утримання його під вартою, призначення суддів, унесення Президенту України подання щодо призначення на посаду суддів, їх звільнення у відставку, відсторонення, припинення відставки, звільнення за порушення закону, тому вимагає негайного відновлення її роботи. Відсутність повноважного складу ВРП не дає можливості сформувати ВККСУ, діяльність якої дозволить вирішити кадрові проблеми, сформувати Службу дисциплінарних інспекторів, якій була передана дисциплінарна функція ВРП. У Раді перебуває понад п'ять тисяч дисциплінарних скарг на дії суддів (що не розглядаються із серпня 2021 р.), які потребують розгляду й ухвалення у визначені законом строки відповідних рішень.

Унаслідок відсутності повноважного складу ВРП її деякі повноваження (щодо відрадження суддів, зміни територіальної підсудності того чи іншого суду тощо) зараз делеговано Голові Верховного Суду. Секретаріат ВРП здійснює організаційне, інформаційно-довідкове та інше забезпечення діяльності Голови Верховного Суду в частині виконання зазначених повноважень ВРП.

Через несформованість складу ВККСУ вирішення кадрових проблем ВРП вбачає у самостійному наданні подань Президенту України щодо безстрокового призначення суддів. Водночас слід зазначити, що ВРП зараз також не має повноважного складу, але передбачається, що наприкінці 2022 р. відбудуться з'їзди суддів та інших суб'єктів її формування (Хрипун, 2022б).

В умовах воєнного стану, відсутності повноваженого складу ВРП і ВККСУ, а також труднощів у формуванні суддівського корпусу законопроект, ініційований ВРП і підтриманий Радою суддів України, обговорений на засіданні Робочої групи з питань належного фінансування судової влади у травні 2022 р.,

¹ Стратегія розвитку органів правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки : затв. Указом Президента України від 11.06.2021 № 231/2021 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/231/2021> (дата звернення: 23.07.2022).

² Там само.

³ Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19> (дата звернення: 23.07.2022).

⁴ Стратегія розвитку органів правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки : затв. Указом Президента України від 11.06.2021 № 231/2021 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/231/2021> (дата звернення: 23.07.2022).

⁵ Там само.

пропонує стосовно суддів, у яких закінчився п'ятирічний строк повноважень, автоматично відновлювати їх повноваження у тих самих судах до проведення або завершення їх кваліфікаційного оцінювання¹. Таке оцінювання проводитиме ВККСУ першочергово після того, як буде сформована і розпочне реалізовувати власні повноваження, а потім спільно з ВРП буде вирішувати питання здійснення ними правосуддя в подальшому (Хрипун, 2022в).

Ще однією пропозицією в контексті спрощення процедури добору суддів, якнайшвидшого вирішення проблеми дефіциту суддівських кадрів та водночас посилення статусу ВККСУ є безпосереднє внесення нею Президентові України (а не внесення відповідних рекомендацій ВРП, як це передбачено у п. 13 ч. 1 ст. 70 Закону № 1402-VIII) подання про призначення суддів на посаду за результатами конкурсного добору. Оминаючи ВРП, ВККСУ таким чином повністю бере на себе тягар відповідальності за призначення суддів.

У разі підтримки законодавцем такої пропозиції доведеться внести зміни до законів № 1402-VIII та № 1798-VIII, а також до п. 1 ст. 131 Конституції України. У разі ж несприйняття такої пропозиції законодавцем слід за ВККСУ залишити існуючий обсяг повноважень, посиливши при цьому її інституційну самостійність, незалежність і транспарентність, а також надати їй статус конституційного органу, закріпивши основні положення щодо її функціонування в Конституції України.

Зауважимо, що важливість унесення змін до чинного законодавства у сфері правосуддя, зокрема щодо належного регулювання статусу органів суддівського врядування, обґрунтовується необхідністю усунення дублювання повноважень ВРП та ВККСУ. Водночас аналіз чинного законодавства, яким регулюється статус цих органів, свідчить про спільність окремих предметів їх відання (формування суддівського корпусу, питання припинення повноважень суддів тощо). Проте сьогодні повноваження ВРП та ВККСУ переважно є вза-

ємоузгодженими, а сукупний перелік їх повноважень визначає сутність суддівського врядування в Україні (Сухарко, 2020, с. 131–132). Стратегія розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки² передбачає необхідність проведення всебічного аудиту системи суддівського врядування та самоврядування, оскільки, як зазначалося вище, потребує чіткого розуміння співвідношення статусу ВРП і Ради суддів, особливо в контексті використання зарубіжного досвіду (оскільки аналогічні до української ВРП органи в Європі належать до системи суддівського самоврядування; в Україні ж суддівське врядування відокремлене від самоврядування).

Доцільність об'єднання ВРП і ВККСУ як органів суддівського врядування, на думку А. В. Сухарка (2020, с. 131), може обґрунтуватися потребою в оптимізації процесу визначення найкращих кандидатів на суддівські посади, визначення суддів, які неналежним чином виконують свої обов'язки, зменшенні витрат держави на забезпечення відповідного процесу, вирішити яку дозволить функціонування єдиного органу, відповідального за якість суддівського корпусу і забезпечення незалежності суддів. Наприклад, В. В. Долежан (2012, с. 65) вважав поділ повноважень ВРП і ВККСУ штучним, оскільки незрозуміло, чому кандидатів на зайняття посади судді визначає ВККСУ, а подання Президенту України про їх призначення на посаду судді вносить ВРП за мінімальної участі у цьому процесі. Крім того, у разі об'єднання органів суддівського врядування постане питання внесення змін до тексту Основного Закону (Сухарко, 2020, с. 131).

Серед аргументів проти об'єднання ВККСУ і ВРП науковець наводить відповідність порядку формування складу ВККСУ міжнародним стандартам і рекомендаціям Ради Європи (більшість складу обиралася суддями з числа суддів або суддів у відставці), менший політичний вплив на цю структуру (на відміну від ВРП, Парламент і Президент України не беруть участь у створенні ВККСУ), виконання ВККСУ обов'язків, які є аналогічними до подібних органів інших європейських країн (йдеться про підготовку кандидатів на посаду судді, проведення відбору найкращих для призначення на посади,

¹ Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та деяких інших законів України щодо призначення безстроково суддів, призначених на посаду строком на п'ять років до набрання чинності Законом України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» : від 06.09.2021 № 5889 / ініціатор Л. І. Марченко // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?i=d=&pf3511=72680 (дата звернення: 23.07.2022).

² Про Стратегію розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки : Указ Президента України від 11.06.2021 № 231/2021 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/231/2021> (дата звернення: 23.07.2022).

організацію процесу підвищення кваліфікації суддів, прогнозування потреб підготовки суддівських кадрів тощо). Контраргументом для об'єднання А. В. Сухарко (2020, с. 132) називає прогнозовану неможливість розгляду одним новоствореним органом великої кількості не вирішених справ, що накопичилися за часи перерви в роботі ВККСУ.

Голова Верховного Суду В. С. Князев визначає альтернативні шляхи реформування органів суддівського врядування: об'єднання ВККС із ВРП або створення кваліфікаційної палати всередині ВРП, зокрема створення кваліфікаційних комісій по регіонах для швидкого заповнення вакансій, що з'являються у судовій системі¹.

Відповідно до чинного законодавства ВРП забезпечує незалежність судової влади, її функціонування на засадах відповідальності, підзвітності перед суспільством, формування доброчесного та високопрофесійного корпусу суддів, додержання норм Конституції і законів України, а також професійної етики в діяльності суддів². Завданням ВККСУ є забезпечення організації формування доброчесного та високопрофесійного корпусу суддів³. Отже, саме сукупність завдань, функцій і повноважень ВРП і ВККСУ розкривають зміст суддівського врядування, що забезпечують організаційні умови прозорості діяльності суду, справедливості і неупередженості правосуддя й відпові-

дність суддів вимогам професійної підготовки, етики та доброчесності.

ВИСНОВКИ. Підсумовуючи викладене, зауважимо, що успішне проведення в Україні судово-правової реформи взагалі і втілення основних положень Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки зокрема (особливо в контексті забезпечення інституційної самостійності і транспарентності ВККСУ) неможливе без подальшого вдосконалення законодавства, спрямованого на ефективну реалізацію органами суддівського врядування своїх повноважень, найголовнішим з яких є забезпечення оперативного вирішення кадрових проблем у сфері судоустрою та судочинства.

Незважаючи на тривалість реформування системи правосуддя, пошук оптимальних шляхів відновлення діяльності ВККСУ, надалі залишається невизначеним питання правового статусу цього органу, його місця і ролі в системі правосуддя України, а також взаємодії з ВРП та іншими державними органами й установами системи правосуддя. Вважаємо за доцільне забезпечити пришвидшення процесу формування повноважного складу ВККСУ як незалежного і самостійного конституційного органу суддівського врядування для ефективного виконання покладених на нього завдань і функцій, зокрема з добору кадрів та кар'єри суддів.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Бенедисюк І. М. Нові конституційні повноваження та порядок формування Вищої ради правосуддя // Судова реформа: стан та напрями розвитку : IV судово-правовий форум (м. Київ, 17–18 берез. 2016 р.) / упоряд. А. О. Гвоздецький, Д. Д. Сваткова. Київ : Юрид. практика, 2016. С. 23–28.
2. Боровицький О. А. Конституційно-правові засади діяльності Вищої ради правосуддя : дис. ... д-ра філософії : 081. Вінниця, 2020. 247 с.
3. Боровицький О. А. Суддівське врядування та суддівське самоврядування як гарантія незалежності судової влади. *Університетські наукові записки*. 2019. Т. 18, № 3 (71). С. 367–377. DOI: <https://doi.org/10.37491/UNZ.71.30>.
4. Долежан В. В. Юрисдикційна діяльність Вищої ради юстиції та шляхи її удосконалення. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2012. Т. 11. С. 56–66.
5. Зіммер М. Б. Аналіз структури управління судовою системою України та пропозиції на її вдосконалення. Програма реформування сектору юстиції «Нове правосуддя». 15 жовтня 2020 року // USAID : сайт. URL: https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2021/04/New_Justice_ZimmerMB_Improvement_of_Judicial_Governance_ukr.pdf (дата звернення: 23.07.2022).
6. Курганський О. В. До питання щодо суддівського врядування // Творчий шлях вченого: до 80-річчя професора В. В. Долежана / відп. ред. Н. М. Бакаянова. Одеса : Юрид. літ., 2018. С. 152–154.

¹ Голова Верховного Суду не виключає об'єднання ВРП і ВККС // УКРІНФОРМ : сайт. 27.06.2022. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3516185-golova-verhovnogo-sudu-ne-viklucae-obednanna-vrp-i-vkks.html> (дата звернення: 23.07.2022).

² Про Вищу раду правосуддя : Закон України від 21.12.2016 № 1798-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19> (дата звернення: 23.07.2022).

³ Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19> (дата звернення: 23.07.2022).

7. Мамченко М. Рада приняла закон о ВККС с предложениями Зеленского // Судебно-юридическая газета : сайт. 13.07.2021. URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/207700-rada-prinyala-zakon-o-vkks-s-predlozheniyami-zelenskogo> (дата звернення: 23.07.2022).

8. Сухарко А. В. Система органів суддівського врядування в Україні. *Актуальні проблеми держави і права*. 2020. № 88. С. 128–134. DOI: <https://doi.org/10.32837/apdr.v0i88.3068>.

9. Талько В. Судова інспекція: досвід Румунії // Юридична Газета online : сайт. 28.02.2018. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/events/sudova-inspekciya-dosvid-rumuniyi.html> (дата звернення: 23.07.2022).

10. Теремецький В. І. Проблеми взаємодії органів державної влади та суддівського врядування з іншими державними органами та установами системи правосуддя. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2022б. Вип. 3 (99). С. 158–173. DOI: <https://doi.org/10.33766/2524-0323.99.158-173>.

11. Теремецький В. І. Проблеми взаємодії органів суддівського врядування. *Актуальні проблеми правознавства*. 2022а. № 2 (30). С. 77–85. DOI: <https://doi.org/10.35774/app2022.02.077>.

12. Хрипун В. Высший совет правосудия просит передать ему полномочия ВККС // Судебно-юридическая газета : сайт. 31.05.2022г. URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/239523-vysshiy-совет-pravosudiya-prosit-peredat-emu-polnomochiya-vkks> (дата звернення: 23.07.2022).

13. Хрипун В. Высший совет правосудия хочет назначать судей «пятилеток» без рекомендаций ВККС // Судебно-юридическая газета : сайт. 03.06.2022д. URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/239847-vysshiy-совет-pravosudiya-khochet-naznachat-sudey-pyatiletok-bez-rekomendatsiy-vkks> (дата звернення: 23.07.2022).

14. Хрипун В. Как будут отбирать новых судей: экзамены, собеседования и новая стратегия отбора // Судебно-юридическая газета : сайт. 05.05.2022а. URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/236929-kak-budut-otbirat-novykh-sudey-ekzameny-sobesedovaniya-i-novaya-strategiya-otbora> (дата звернення: 23.07.2022).

15. Хрипун В. Как планируют отбирать новых судей – вариант Высшего совета правосудия // Судебно-юридическая газета : сайт. 01.06.2022б. URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/239611-kak-planiruyut-otbirat-novykh-sudey-variant-vysshego-soveta-pravosudiya> (дата звернення: 23.07.2022).

16. Хрипун В. Судьи «пятилетки», оставшиеся без полномочий, смогут временно вернуться к осуществлению правосудия: как это может быть // Судебно-юридическая газета : сайт. 04.05.2022в. URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/236812-sudi-pyatiletki-ostavshiesya-bez-polnomochiy-smogut-vremenno-vernutsya-k-osuschestvleniyu-pravosudiya-kak-eto-mozhet-byt> (дата звернення: 23.07.2022).

Надійшла до редакції: 28.07.2022

Прийнята до опублікування: 06.08.2022

REFERENCES

1. Benedysiuk, I. M. (2016, March 17-18). *New constitutional powers and procedure for the formation of the Supreme Council of Justice* [Conference presentation abstract]. IV Judicial and Legal Forum “Judicial reform: state and directions for the development”, Kyiv, Ukraine.
2. Borovytskyi, O. A. (2020). *Constitutional and legal framework for the activities of the High Council of Justice* [Candidate dissertation, Vasyl Stus Donetsk National University].
3. Borovytskyi, O. A. (2019). Judicial Governance and Judicial Self-Governance as a Guarantee of Judicial Independence. *University Scientific Notes*, 18(3), 367-377. <https://doi.org/10.37491/UNZ.71.30>.
4. Dolezhan, V. V. (2012). The jurisdictional activity of the Supreme Council of Justice and ways of its improvement. *Research Papers of National University “Odessa Law Academy”*, 11, 56-66.
5. Khrypun, V. (2022, July 1). *The plan for selecting new judges – suggestion of the Supreme Council of Justice*. Judicial and Legal Newspaper. <https://sud.ua/ru/news/publication/239611-kak-planiruyut-otbirat-novykh-sudey-variant-vysshego-soveta-pravosudiya>.
6. Khrypun, V. (2022, June 3). *The Supreme Council of Justice wants to appoint “five-year” judges without recommendations of the Higher Qualification Committee of Judges*. Judicial and Legal Newspaper. <https://sud.ua/ru/news/publication/239847-vysshiy-совет-pravosudiya-khochet-naznachat-sudey-pyatiletok-bez-rekomendatsiy-vkks>.
7. Khrypun, V. (2022, May 31). *The Supreme Council of Justice requests to fulfill the powers of the Higher Qualification Committee of Judges*. Judicial and Legal Newspaper. <https://sud.ua/ru/news/publication/239523-vysshiy-совет-pravosudiya-prosit-peredat-emu-polnomochiya-vkks>.
8. Khrypun, V. (2022, May 4). *“Five-year” judges, remained without powers, will be able to temporarily administer justice: how this can happen*. Judicial and Legal Newspaper. <https://sud.ua/ru/news/publication/236812-sudi-pyatiletki-ostavshiesya-bez-polnomochiy-smogut-vremenno-vernutsya-k-osuschestvleniyu-pravosudiya-kak-eto-mozhet-byt>.

9. Khrypun, V. (2022, May 5). *What will be the procedure for selecting new judges: exams, interviews and a new selection strategy*. Judicial and Legal Newspaper. <https://sud.ua/ru/news/publication/236929-kak-budut-otbirat-novykh-sudey-ekzameny-sobesedovaniya-i-novaya-strategiya-otbora>.

10. Kurhanskyi, O. V. (2018). Regarding the issue of judicial administration. In N. M. Bakaianova (Ed.), *The creative path of the scholar: devoted to the 80th anniversary of Professor V. V. Dolezhan* (pp. 152-154). Legal literature.

11. Mamchenko, M. (2021, July 31). *Rada adopted the Law on Higher Qualification Committee of Judges with proposals from Zelenskyi*. Judicial and Legal Newspaper. <https://sud.ua/ru/news/publication/207700-rada-prinyala-zakon-o-vkks-s-predlozheniyami-zelenskogo>.

12. Sukharko, A. V. (2020). The system of judicial governing bodies in Ukraine. *Current Problems of State and Law*, 88, 128-134. <https://doi.org/10.32837/apdp.v0i88.3068>.

13. Talko, V. (2018, February 28). *Judicial inspection: experience of Romania*. Legal newspaper online. <https://yur-gazeta.com/publications/events/sudova-inspekciya-dosvid-rumuniyi.html>.

14. Teremetskyi, V. I. (2022a). Problems of Interaction Between Judicial Authorities. *Actual Problems of Law*, 2(30), 77-85. <https://doi.org/10.35774/app2022.02.077>.

15. Teremetskyi, V. I. (2022b). Problems of Interaction of State and Judicial Authorities with Other State Agencies and Institutions of the Justice System. *Bulletin of Luhansk State University of Internal Affairs named after E. O. Didorenko*, 3(99), 158-173. <https://doi.org/10.33766/2524-0323.99.158-173>

16. Zimmer, M. B. (2020, October 15). *Analysis of the structure governing the judicial system of Ukraine and propositions for its improvement. Program for reforming the justice sector "New Justice"*. USAID. https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2021/04/New_Justice_ZimmerMB_Improvement_of_Judicial_Governance_ukr.pdf.

Received the editorial office: 28 July 2022

Accepted for publication: 16 August 2022

ВЛАДИСЛАВ ИВАНОВИЧ ТЕРЕМЕЦКИЙ,

доктор юридических наук, профессор,

Академия труда, социальных отношений и туризма (г. Киев),

кафедра конституционного, административного и финансового права;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2667-5167>,

e-mail: vladvokat333@ukr.net

РОЛЬ И МЕСТО ВЫСШЕЙ КВАЛИФИКАЦИОННОЙ КОМИССИИ СУДЕЙ УКРАИНЫ В СИСТЕМЕ ПРАВОСУДИЯ УКРАИНЫ

Рассмотрены проблемы правового статуса Высшей квалификационной комиссии судей Украины, её место и роль в системе правосудия Украины. Доказано, что проблема формирования этого органа и невозможность реализации им своих полномочий является препятствием для решения вопросов отбора судей, формирования независимого и профессионального судейского корпуса. Осуществлён сравнительный анализ полномочий Высшей квалификационной комиссии судей Украины и Высшего совета правосудия как органов судейского управления, перспектив их дальнейшего функционирования для решения кадровых проблем в сфере правосудия. Сформулированы авторские предложения по улучшению законодательства, регулирующего правовой статус Высшей квалификационной комиссии судей Украины, и устранению дублирования полномочий органов, связанных с отбором судей.

Ключевые слова: *судейское управление, органы судейского управления, Высшая квалификационная комиссия судей Украины, Высший совет правосудия, система правосудия Украины, судебная власть.*

VLADYSLAV IVANOVYCH TEREMETSKYI,

Doctor of Law, Professor,

Academy of Labour, Social Relations and Tourism (Kyiv),

Constitutional, Administrative and Financial Law Department;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2667-5167>,

e-mail: vladvokat333@ukr.net

THE ROLE AND PLACE OF THE HIGH QUALIFICATIONS COMMISSION OF JUDGES OF UKRAINE IN THE JUSTICE SYSTEM OF UKRAINE

It has been established that during the judicial reform in the justice system of Ukraine, bodies of judicial governance were formed – the High Council of Justice and the High Qualification

Commission of Judges of Ukraine. These bodies were designed to ensure: organizational conditions for the selection, qualification assessment, career, disciplinary responsibility of judges and their dismissal from office; transparency of court activities; administration of fair and impartial justice; compliance of judges with professional ethics and integrity. It has been proven that the problems of the formation of these bodies and the impossibility of their exercising their powers are an obstacle to solving the issues of the selection of judges, the formation of an independent and professional judicial corps.

A comparative analysis of the powers of the High Qualification Commission of Judges of Ukraine and the High Council of Justice as bodies of judicial governance has been carried out, and the prospects for their further functioning for the urgent solution of personnel problems in the sphere of justice have been determined. A number of scientific and practical proposals for amending the current legislation in the context of determining the legal status of the High Qualification Commission of Judges of Ukraine and eliminating the duplication of powers of these bodies related to the selection of judges have been analyzed. The main provisions of the Strategy for the Development of the Justice System and Constitutional Judiciary for 2021–2023 and other legislation on the outlined issues have been characterized.

The need to further ensure the institutional independence and transparency of the High Qualification Commission of Judges of Ukraine has been emphasized. The inexpediency of its subordination to the High Council of Justice as a body to ensure the organization of the formation of an honest and highly professional corps of judges has been substantiated. The conclusion has been made about the importance of the existence of the High Qualification Commission of Judges of Ukraine as an independent, autonomous and constitutional body of judicial governance.

Key words: *judicial governance, judicial governance bodies, High Qualifications Commission of Judges of Ukraine, High Council of Justice, justice system of Ukraine, judiciary.*

Цитування (ДСТУ 8302:2015): Теремецький В. І. Роль і місце Вищої кваліфікаційної комісії суддів України в системі правосуддя України. *Право і безпека*. 2022. № 3 (86). С. 92–103 DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2022.3.08>.

Citation (APA): Teremetskyi, V. I. (2022). The role and place of the High Qualifications Commission of Judges of Ukraine in the justice system of Ukraine. *Law and Safety*, 3(86), 92–103. <https://doi.org/10.32631/pb.2022.3.08>.